

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ПРАВО

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Міжнародне та європейське право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
протокол № 4 від 13 листопада 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Міжнародне енергетичне право
Викладач (-і)	Мороз Галина Василівна, доц., к.ю.н., доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права
Контактний телефон викладача	Мороз Галина Василівна (0342) 507822
Е-mail викладача	Мороз Галина Василівна galyna.moroz@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	<p>Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://ktetap.pnu.edu.ua/інформація-щодо-навчального-процесу-2/</p> <p>Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів та змісту курсових робіт, індивідуальних науково-дослідних завдань.</p>
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Стратегічною та однією із основних галузей економіки будь-якої держави є енергетична галузь. Обмін та торгівля енергетичними ресурсами відіграють провідну роль у сучасних міжнародних відносинах. Енергоносії є одними з найважливіших товарів на світових ринках. Водночас, саме проблеми енергетичного розвитку та енергетичної безпеки для багатьох держав, в тому числі для України, є найбільш гострими і такими, що потребують якнайшвидшого врегулювання. Поступове скорочення викопних енергетичних ресурсів, кліматичні зміни, відсутність доступу до централізованих систем енергопостачання в більш ніж 2 мільярдів людей у світі зумовлюють необхідність прискореного переходу до доступної екологічно чистої відновлюваної енергетики. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р схвалено «Енергетичну стратегію України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», метою якої встановлено забезпечення потреб суспільства та економіки в паливно-енергетичних ресурсах у технічно надійний, безпечний, економічно ефективний та екологічно прийнятний спосіб для гарантування поліпшення умов життєдіяльності суспільства. На національному рівні, з метою демонополізації енергетичного сектору необхідно, перш за все, ставити питання про розвиток конкуренції, впровадження європейських норм та ринкових принципів роботи в енергетиці. Законодавче регулювання енергетичних відносин має розвиватися на основі активізації міжнародної співпраці та укладення відповідних міжнародних угод, які б спрямувались на реалізацію цілей енергетичної стратегії, забезпечення як національних інтересів України, так і всього міжнародного співтовариства. Важливим аспектом є проведення оцінки зовнішньополітичних позицій України та інших держав з питань енергетики.</p> <p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є міжнародно-правове регулювання міждержавних відносин в сфері енергетики, тобто система юридичних норм сучасного міжнародного енергетичного права, що регламентують питання міжнародної енергетичної безпеки, залучення іноземних інвестицій у енергетичну галузь, торгівлі і транзиту енергетичних ресурсів, екологічних аспектів використання енергетичних ресурсів, а також інші питання, які стосуються міжнародного енергетичного сектору.</p>	

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Міжнародно-правового співробітництва в енергетичній сфері.
2. Україна як суб'єкт міжнародного енергетичного права.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне енергетичне право» є формування у студентів необхідних юридичних знань елементів структури міжнародного енергетичного права, розуміння механізму застосування норм міжнародного енергетичного права на міжнародному та внутрідержавному рівнях, а також дослідження основ енергетичної безпеки у світовому та національному вимірі.

Основними цілями вивчення дисципліни «Міжнародне енергетичне право» є сприяти глибокому засвоєнню студентами нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері міжнародних енергетичних відносин, в тому числі відносин щодо видобування, використання, торгівлі, транзиту, постачання енергетичних ресурсів; правильному тлумаченню і застосуванню норм сучасного міжнародного енергетичного права, які регламентують питання міжнародної енергетичної безпеки, залучення іноземних інвестицій у енергетичну галузь, торгівлі і транзиту енергетичних ресурсів, екологічних аспектів використання енергетичних ресурсів тощо.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність працювати в команді;
- прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності:

- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, основні поняття та принципові положення міжнародного законодавства в сфері енергетики;
- знання і розуміння основ права Європейського Союзу;
- знання і розуміння концептуальних основ, змісту і основних напрямків міжнародно-правового регулювання енергетичних відносин;
- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції;
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності;
- здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації;
- здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування;
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання:

- здатність продемонструвати знання та розуміння змісту правових понять та категорій, базових для міжнародного енергетичного права;
- здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;

<ul style="list-style-type: none"> - здатність продемонструвати знання та розуміння правового механізму реалізації відносин, що є предметом даної галузі; - здатність належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності; - вміння застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. 			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18		
самостійна робота	60		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
7	081 Право	4	Вибіркова (вільного вибору студента)
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття
		сам. роб.	
Тема 1. Міжнародно-правове співробітництво в енергетичній сфері: закономірності розвитку		2	2
Тема 2. Міжнародне енергетичне право в системі сучасного міжнародного права		1	2
Тема 3. Формування та реалізація енергетичної політики ЄС та України		1	2
Тема 4. Система джерел міжнародного енергетичного права		2	2
Тема 5. Принципи міжнародного енергетичного права		2	2
Тема 6. Енергетична безпека України та світу: сутність, загрози та механізми регулювання		2	2
Тема 7. Міждержавні організації та інститути в глобальній енергетичній системі.		-	2
Тема 8. Міжнародно-правове регулювання екологічно орієнтованої енергетики		2	4
ЗАГ.:		12	18
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.6.3, 5.3.4 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (з наступними змінами) – <i>текст розміщений на інформаційному стенді та сайті Інституту</i>		

	https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2020/03/Положення-про-критерії-оцінювання-студентів-ННІОІ.pdf
Вимоги до письмової роботи	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами <u>одної письмової модульної контрольної роботи</u>. Робота виконується на 6 семінарському занятті.</p> <p>На контрольну виноситься 3 описових завдання, які оцінюються по 5 балів, і 5 закритих тестових запитань, які оцінюються по 1 балу. Максимальний бал за контрольну становить 20.</p> <p><u>За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів) студенти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного семінарського заняття. Види, приклади підготовки та критерії оцінювання індивідуальних завдань знаходяться на кафедрі та розміщені на сайті кафедри https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-2/</u></p>
Семінарські заняття	Система оцінювання семінарських занять визначена п.п. 4.4.3.2, 4.4.3.3 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються р. 5 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Підсумковий контроль	<p><u>Підсумковий контроль</u> – залік.</p> <p>Для студентів, які не мають заборгованостей, залік виставляється на останньому семінарському (практичному) занятті, відповідно до п.п. 4.6.1. Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Для студентів, у яких на момент виставлення заліку були заборгованості, залік проводиться письмово, після усіх відпрацювань студентом. На залік виноситься 50 тестів закритої форми, які оцінюються по 2 бали. Максимальний бал за залік становить 100 балів.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Письмові роботи:</u> Планується виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік міститься в Методичних вказівках і завданнях для підготовки до семінарських (практичних) занять), письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань https://ktetap.pnu.edu.ua/навчально-методичні-матеріали/.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u> Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf.</p> <p><u>Відвідування занять</u></p>	

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття навчальної дисципліни.

Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (п. 5.1.2 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://law.pnu.edu.ua/організація-навчального-процесу/>).

Неформальна освіта

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти здійснюється одноосібним рішенням директора за умови, що назви освітніх компонент ідентичні або мають незначну стилістичну розбіжність; співпадає загальний обсяг годин (кредитів ЄКТС); співпадають компетентності та програмні результати навчання з дисципліни / дисциплін та результатів неформальної освіти або на підставі висновку експертної комісії кафедри.

8. Рекомендована література

1. Кориневич А. О. Місце міжнародного енергетичного права у системі сучасного міжнародного права: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 224 с.
2. Право Європейського Союзу / за ред. В.І. Муравйова. Кн. 4. К. : Ін Юре, 2016. 400 с.
3. Дікарев О. І. Стратегії ресурсної дипломатії в рамках чотирикутника: Сполучені Штати Америки – Російська Федерація – Китайська Народна Республіка – Європейський Союз. Монографія. Київ : Юристконсультант, 2014. 304 с.
4. Ковальчук Т. Г. Щодо співвідношення екологічного, природоресурсного та енергетичного права України. *Співвідношення екологічного, природоресурсного, земельного та аграрного права*: матеріали до круглого столу 9 грудня 2011 р. / за заг ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. Х.: Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2011. С. 52-58.
5. Селеверстов С. С. Энергетическое право Европейского союза. М.: Аспект Пресс, 2014. 288 с.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних посібниках, розміщених на сторінці кафедри та наданих студентам на першому навчальному занятті.

<https://ktetap.pnu.edu.ua/%d0%be%d0%bf-%d0%bc%d1%96%d0%b6%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d0%b5-%d1%82%d0%b0-%d1%94%d0%b2%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b5%d0%b9%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b5-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be-2/>

Викладач:

к.ю.н., доц. Галина МОРОЗ